

Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema

Vaihtotase lievästi ylijäämäinen kolmannella neljänneksellä, tavaratuonti laskussa

Korjaus. Julkistusta korjattu 7.1.2015. Korjaukset on merkitty punaisella

Vaihtotase lievästi ylijäämäinen vuoden 2014 kolmannella neljänneksellä. Pääomaa vietiin nettomääräisesti.

Vaihtotase

Vaihtotase oli 0,1 mrd. euroa ylijäämäinen vuoden 2014 kolmannella neljänneksellä. Vaihtotase on pysynyt vuoden 2013 kolmannen neljänneksen tasolla. Vaihtotaseen alueristä maksutaseen mukainen kauppatase nousi 0,7 miljardia edellisvuoden kolmannesta neljänneksestä 0,2 miljardiin euroon. Nousu johtui maksutaseen mukaisen tavaratuonnin arvon laskusta kolmannella neljänneksellä. Koko kuluvan vuoden jaksolla ei tuonnin eikä viennin tasoissa kuitenkaan ole havaittavissa suurempaa muutosta verrattuna vuoteen 2013. Palvelutase oli lähes tasapainossa eikä muuttunut vuoden 2013 kolmannesta neljänneksestä.

Ensitulon tili oli 0,1 mrd. euroa ylijäämäinen. Ensitulon tilin ylijäämä laski 0,8 miljardia vuoden 2013 kolmannesta neljänneksestä johtuen ulkomaille maksettujen sijoitustulojen kasvusta. Sijoitustulo koostuu Suomesta ulkomaille ja ulkomailta Suomeen maksetuista koroista, osingoista ja uudelleensijoitetuista voitoista. Sijoitustuloja ulkomailta Suomeen maksettiin yhteensä 3,1 mrd. euroa ulkomaille ja Suomesta ulkomaille sijoitustuloja maksettiin 3,0 mrd. euroa. Tulojen uudelleenjaon tili oli 0,2 miljardia alijäämäinen. Tulojen uudelleenjaon tiliin sisältyy mm. maksut kansainvälisille järjestöille.

Rahoitustase ja ulkomainen varallisuusasema

Vuoden 2014 kolmannella neljänneksellä pääomaa vietiin nettomääräisesti Suomesta 0,5 mrd. euroa. Pääomaa vietiin eniten arvopaperisijoituksina, yhteensä 3,7 mrd. euroa. Pääomaa tuotiin 1,9 mrd. euroa suorina sijoituksina.

Syyskuun 2014 lopussa Suomella oli saamia ulkomailta 711,3 mrd. euroa ja velkoja ulkomaille 701,8 mrd. euroa. Suomen ulkomainen nettovarallisuus kasvoi hieman kolmannella neljänneksellä 9,5 mrd. euroon. Valuuttakurssimuutokset kasvattivat nettovarallisuutta 2,5 mrd. euroa kun taas muiden arvostuserien muutokset vähensivät nettovarallisuutta 1,8 mrd. euron verran. Muita arvostuserien muutoksia ovat esimerkiksi hintamuutokset.

Syyskuun lopussa suurimmat ulkomaiset saatavat (292,2 mrd. euroa) ja velat (361,7 mrd. euroa) olivat talletuspankeilla. Sosiaaliturvarahastojen vaurastuminen ja yrityssektorin velkaantuminen jatkuivat kolmannella neljänneksellä. Kolmannen neljänneksen aikana sosiaaliturvarahastojen nettosaamiset ulkomailta kasvoivat 4,2 mrd. euroa kun taas yritykset toivat neljänneksen aikana pääomaa nettomääräisesti 3,5 mrd. euroa. Myös valtiosektorin nettovarallisuusasema heikkeni 2,2 mrd. euroa kolmannen neljänneksen aikana

Arvopaperit

Vuoden 2014 kolmannella neljänneksellä ulkomaiset sijoittajat purkivat osake- ja sijoitusrahastosijoituksia 0,9 mrd. euroa ja velkapaperisijoituksia 1,7 mrd. euroa. Arvopaperivelat ulkomaille vuoden 2014 syyskuun lopussa olivat 282,3 mrd. euroa, josta 87,2 mrd. euroa oli sijoituksia osakkeisiin ja sijoitusrahasto-osuuksiin ja 195,1 mrd. euroa joukkovelkakirjalainoihin ja rahamarkkinapapereihin. Arvopaperivelat kasvoivat kolmannella neljänneksellä 4,1 mrd. euroa edellisestä vuosineljänneksestä, vaikka sijoituksia purettiin. Arvopapereiden arvonmuutokset kasvattivat velkoja 4,2 mrd. euroa ja valuuttakurssimuutokset 2,6 mrd. euroa.

Arvopaperisaamisina ulkomaille sijoitettiin 1,1 mrd. euroa kolmannella neljänneksellä. Ulkomaisia osake- ja sijoitusrahastosijoituksia purettiin 0,8 mrd. euroa ja velkapaperisijoituksia tehtiin 2,0 mrd. euroa. Velkapaperisijoitukset koostuivat pääasiassa sijoituksista pitkäaikaisiin joukkovelkakirjalainoihin (1,7 mrd. euroa). Arvopaperisaamiset ulkomailta vuoden 2014 syyskuun lopussa olivat yhteensä 279,8 mrd. euroa, mistä 135,3 mrd. euroa oli sijoituksia osakkeisiin ja sijoitusrahasto-osuuksiin ja 144,5 mrd. euroa joukkovelkakirjalainoihin ja rahamarkkinapapereihin. Arvopaperisaamiset kasvoivat kolmannella neljänneksellä 7,7 mrd. euroa, josta arvopapereiden arvonmuutosten osuus oli 1,3 mrd. euroa ja valuuttakurssimuutosten osuus 5,4 mrd. euroa.

Suorat sijoitukset

Suorien sijoitusten bruttosaamiset vuoden 2014 syyskuun lopussa olivat 139,4 mrd. euroa ja vastaavat velat 107,2 mrd. euroa. Kolmannella neljänneksellä suorien sijoitusten saamiset kasvoivat 1,4 mrd. euroa ja velat 2,6 mrd. euroa.

Suomella on edelleen suorien sijoitusten saamia selvästi enemmän kuin velkoja, vaikka näihin sijoituksiin liittyvä nettovarallisuusasema onkin heikentynyt selvästi kuluvan vuoden aikana. Vuoden 2013 lopussa saamiset ylittivät velat 43,7 mrd. eurolla, mutta syyskuun 2014 lopussa eroa oli enää 32,2 mrd. euroa. Nettovarallisuusaseman muutos selittyy lähinnä konsernien sisäisten lainojen ja kauppaluottojen muutoksilla. Tammi-syyskuun aikana nämä vieraan pääoman saamiset vähenivät 3,5 mrd. euroa ja vastaavat velat kasvoivat 7,3 mrd. euroa.

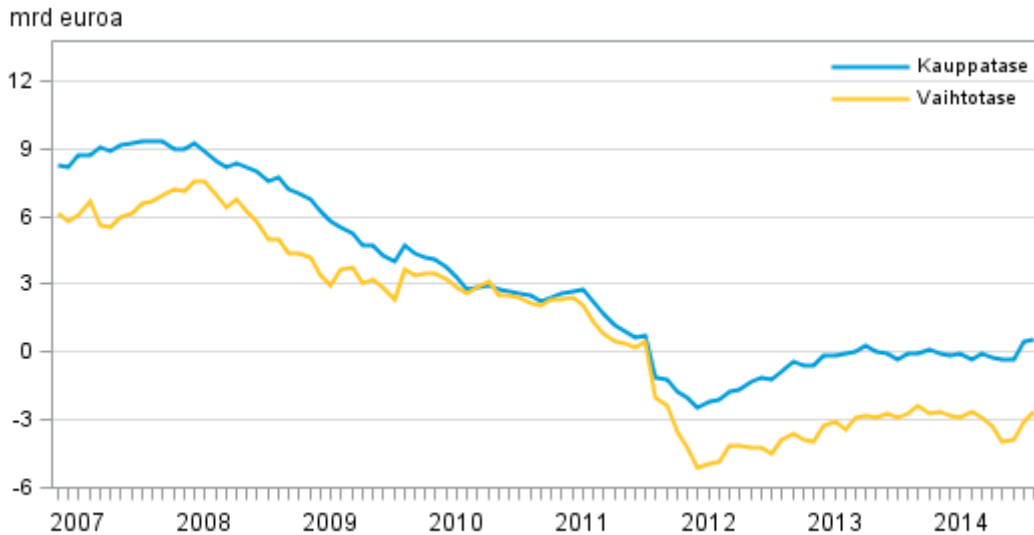
Muut sijoitukset

Vuoden 2014 kolmannella neljänneksellä Suomeen tuotiin nettomääräisesti muina sijoituksina eli lainoina, talletuksina ja kauppaluottoina 0,4 mrd. euroa. Neljänneksen lopussa muiden sijoitusten saamia oli 172,0 mrd. euroa ja velkoja 209,3 mrd. euroa. Näihin sijoituksiin liittyvä nettovarallisuusasema heikkeni kolmannella neljänneksellä 2,1 mrd. euroa, josta valuuttakurssimuutosten osuus oli 1,6 mrd. euroa.

Suomen maksutase lokakuussa 2014

Vaihtotase lokakuussa 0,5 mrd euroa ylijäämäinen. Vuotta aiemmin vastaavana ajankohtana vaihtotase oli 0,1 mrd euroa alijäämäinen. Vaihtotaseen 12 kuukauden liukuva summa oli 2,6 mrd. euroa alijäämäinen.

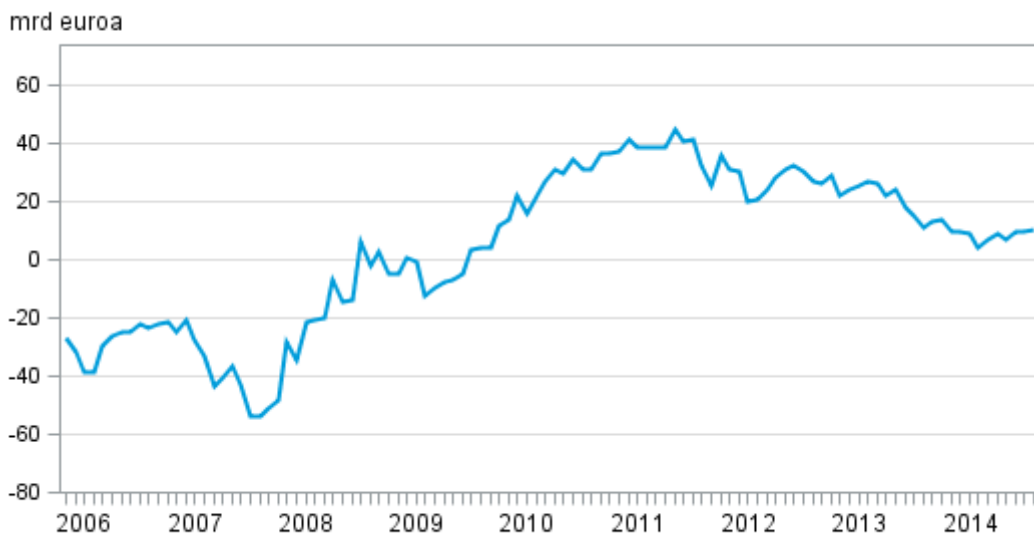
Suomen vaihtotase ja kauppataase, 12 kk liukuva summa

Lokakuussa Suomesta vietiin nettomääräisesti pääomaa 0,9 mrd.euroa. Suorina sijoituksina pääomaa vietiin nettomääräisesti 0,3 mrd. euroa ja arvopaperisijoituksina pääomaa vietiin nettomääräisesti 0,9 mrd. euroa, kun taas muina sijoituksina pääomaa tuotiin nettomääräisesti 0,3 mrd. euroa.

Lokakuun 2014 lopussa ulkomainen nettovarallisuusasema oli **10,3** mrd. euroa. Suomalaisilla oli saamisia **710** mrd. euroa ja velkoja ulkomaille 700 mrd. euroa.

Ulkomainen nettovarallisuus kuukausittain

Sisällys

Taulukot

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Suomen vaihtotase neljännesvuosittain 2014, milj. euroa.....	5
Liitetaulukko 2. Ulkomaiset saamiset ja velat sektoreittain neljännesvuosittain 2014, milj. euroa.....	5
Liitetaulukko 3. Ulkomainen varallisuus sektoreittain neljännesvuosittain 2014, milj. euroa.....	7
Liitetaulukko 4. Suomen maksutase 2014, milj. euroa.....	8

Kuviot

Kuviot

Liitekuvio 1. Suomen vaihtotase ja kauppataase.....	9
Laatuseloste: Suomen maksutase ja ulkomainen varallisuusasema.....	10

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Suomen vaihtotase neljännesvuosittain 2014, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2013/Q3	2013/Q4	2014/Q1	2014/Q2	2014/Q3
Tulot	1. Vaihtotase	22 657	23 485	21 676	23 465	22 897
	1.1 Tavarat	13 529	14 221	13 194	14 495	13 679
	1.2 Palvelut	5 505	5 427	4 872	4 765	5 442
	1.3 Ensitulo	3 347	3 556	3 347	3 922	3 466
	1.4 Tulojen uudelleenjako	276	280	263	284	310
Menot	1. Vaihtotase	22 802	23 732	23 126	24 874	22 837
	1.1 Tavarat	14 031	14 056	13 543	14 054	13 459
	1.2 Palvelut	5 545	5 932	5 235	5 568	5 501
	1.3 Ensitulo	2 369	3 079	2 966	4 362	3 326
	1.4 Tulojen uudelleenjako	857	665	1 382	890	551

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 2. Ulkomaiset saamiset ja velat sektoreittain neljännesvuosittain 2014, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2013/Q3	2013/Q4	2014/Q1	2014/Q2	2014/Q3
Saamiset	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-21 143	-504	-5 894	-6 274	-12 433
	S11 Yritykset	-7 294	-5 604	-8 471	-8 513	-7 841
	S121 Keskuspankki	-5 029	3 231	-1 939	-1 084	-6 817
	S122 Muut rahalaitokset	228	808	4 684	2 179	7 301
	S123 Rahamarkkinarahastot	-14	125	-37	-183	378
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	2 296	609	1 823	1 850	394
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainajat	711	394	24	878	804
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	118	1 357	32	-1 105	-507
	S1311 Valtionhallinto	-11 426	-3 065	-1 862	-3 047	-4 497
	S1313 Paikallishallinto	10	2	6	11	7
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	-968	1 321	-19	2 562	-1 676
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	224	317	-135	180	20
	Velat	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-19 705	-4 495	1 494	-3 651
S11 Yritykset		-5 043	-5 471	-2 023	-4 868	-6 161
S121 Keskuspankki		63	-722	55	-314	-48
S122 Muut rahalaitokset		-4 032	5 114	5 214	4 686	99
S123 Rahamarkkinarahastot		-40	30	21	-1	-16
S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot		-247	565	113	888	-1 136
S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainajat		-684	435	676	314	702
S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot		18	63	64	-116	40
S1311 Valtionhallinto		-8 369	-2 564	-305	-3 118	-3 727
S1313 Paikallishallinto		7	-174	-20	2	4
S1314 Sosiaaliturvarahastot		-1 386	-1 781	-2 302	-1 126	-2 733
S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt		9	9	0	0	0
Netto		S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-1 438	3 991	-7 387	-2 623
	S11 Yritykset	-2 251	-134	-6 448	-3 645	-1 680
	S121 Keskuspankki	-5 092	3 953	-1 995	-770	-6 768
	S122 Muut rahalaitokset	4 261	-4 307	-529	-2 507	7 203
	S123 Rahamarkkinarahastot	26	95	-59	-183	394
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	2 543	44	1 711	962	1 531
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainajat	1 395	-41	-652	563	102
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	100	1 294	-32	-989	-547
	S1311 Valtionhallinto	-3 057	-501	-1 557	71	-770
	S1313 Paikallishallinto	3	176	26	8	2
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	418	3 102	2 283	3 688	1 057
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	216	309	-135	180	20

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 3. Ulkomainen varallisuus sektoreittain neljännesvuosittain 2014, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2013/Q3	2013/Q4	2014/Q1	2014/Q2	2014/Q3
Saamiset	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	639 529	642 994	659 443	683 453	711 340
	S11 Yritykset	129 509	126 831	128 501	126 361	127 292
	S121 Keskuspankki	39 709	42 650	40 886	39 949	33 542
	S122 Muut rahalaitokset	242 665	239 904	246 708	260 840	289 902
	S123 Rahamarkkinarahastot	2 015	2 135	2 095	1 909	2 287
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	52 842	54 404	56 808	60 078	61 560
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	16 559	16 990	18 066	19 389	20 561
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	24 278	25 207	25 394	24 869	24 751
	S1311 Valtionhallinto	18 071	19 069	20 490	22 566	21 168
	S1313 Paikallishallinto	386	355	366	398	406
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	101 692	103 000	107 264	113 807	116 353
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	10 703	11 724	11 714	12 117	12 331
	Velat	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	624 494	629 577	650 252	674 789
S11 Yritykset		166 885	167 709	173 464	176 810	181 264
S121 Keskuspankki		2 745	2 008	2 038	1 757	1 760
S122 Muut rahalaitokset		315 366	317 260	323 153	338 949	361 693
S123 Rahamarkkinarahastot		-44	-14	8	7	-9
S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot		16 095	16 906	17 120	18 394	17 558
S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat		22 442	23 512	26 575	27 369	28 756
S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot		3 002	3 105	3 268	3 176	3 290
S1311 Valtionhallinto		91 579	93 577	98 376	101 891	102 662
S1313 Paikallishallinto		2 499	2 324	2 231	2 232	2 237
S1314 Sosiaaliturvarahastot		2 930	2 175	3 005	3 191	1 567
S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt		997	1 014	1 014	1 014	1 014
Netto		S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	15 035	13 417	9 191	8 664
	S11 Yritykset	-37 376	-40 878	-44 962	-50 449	-53 971
	S121 Keskuspankki	36 965	40 642	38 847	38 192	31 782
	S122 Muut rahalaitokset	-72 701	-77 356	-76 445	-78 110	-71 791
	S123 Rahamarkkinarahastot	2 059	2 149	2 088	1 902	2 296
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	36 747	37 498	39 688	41 684	44 003
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	-4 783	-5 797	-7 358	-6 809	-7 008
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	21 276	22 102	22 125	21 693	21 461
	S1311 Valtionhallinto	-73 508	-74 508	-77 887	-79 324	-81 494
	S1313 Paikallishallinto	-2 113	-1 969	-1 865	-1 835	-1 831
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	98 762	100 825	104 259	110 616	114 785
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	9 706	10 709	10 700	11 103	11 317

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 4. Suomen maksutase 2014, milj. euroa

	Vuosi 2013	12 kk:n liukuva summa	2014/09	2014/10
1. Vaihtotase	-2 685	-2 648	706	555
1.1 Tavarat	83	588	524	308
1.2 Palvelut	-1 662	-1 473	-34	63
1.3 Ensitulo	1 413	588	296	312
1.4 Tulojen uudelleenjako	-2 518	-2 352	-81	-128
2. Pääomatase	184	143	12	12
3. Rahoitustase	-3 676	-1 555	172	904
3.1 Suorat sijoitukset	2 955	-9 723	-523	306
3.2 Arvopaperisijoitukset	-5 422	13 972	2 373	902
3.3 Muut sijoitukset	195	-5 162	-1 372	-325
3.4 Johdannaiset	-2 172	-892	-152	36
3.5 Valuuttavaranto	768	250	-155	-16
4. Virheelliset ja tunnistamattomat erät	-1 176	950	-546	338

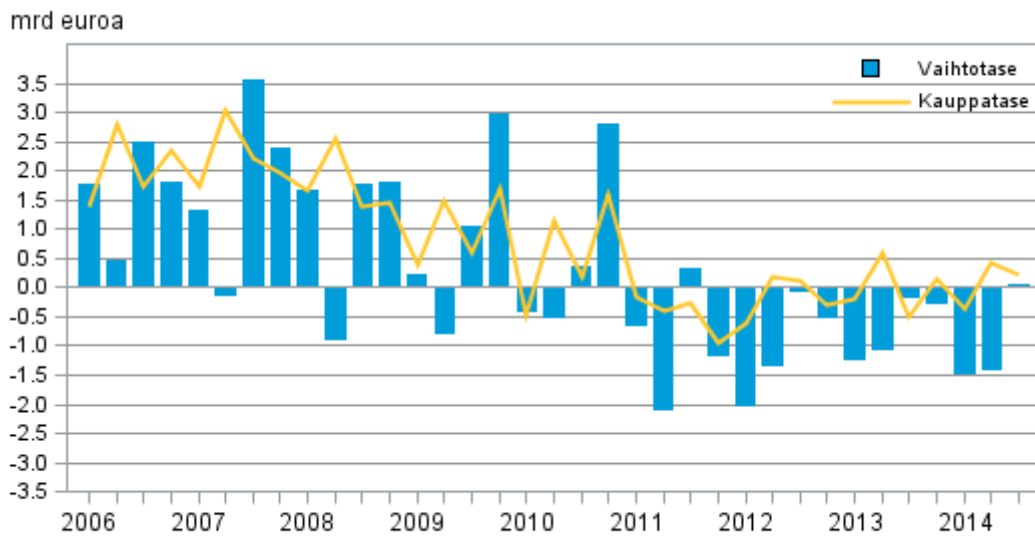
1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä

2) Taulukossa esitettävät arvot ovat nettovirtoja ajanjakson aikana

3) Rahoitustase = saamiset - velat

Kuviot

Liitekuvio 1. Suomen vaihtotase ja kauppataase

Laatuseloste: Suomen maksutase ja ulkomainen varallisuusasema

1. Tilastotietojen relevanssi

1.1 Tietosisältö ja käyttötarkoitus

Maksutasetilasto ja ulkomainen varallisuusasema muodostavat ulkomaisten tilastojen kokonaisuuden, joka kuvaa kansantalouden ulkoista tasapainoa sekä ulkomaisia saamis- ja velkavarantoja. Tilastoa voidaan käyttää analysoitaessa kansantalouden ulkoista tasapainoa, tai saamis- ja velkasuhteita, niiden rakennetta ja kehitystä, tai vertailtaessa niitä muihin maihin.

Maksutaseella tarkoitetaan tilinpitoasetelmaa, joka kuvaa järjestelmällisesti kansantalouden ja muun maailman väliset liiketoimet tietyltä ajanjaksolta sekä reaalityökalouden että rahoituspuolen näkökulmasta. Maksutasetilasto ja ulkomainen varallisuusasema ovat osa kansantalouden tilinpitojärjestelmää.

Maksutase kattaa liiketoimet, jotka tehdään kansantalouteen kuuluvien talousyksiköiden (kotimaassa asuvien) ja muuhun maailman kuuluvien talousyksiköiden (ulkomailla asuvien) kesken. Maksutase koostuu vaihto-, pääoma- ja rahoitustaseesta.

Ulkomaisen varallisuuden tilasto kuvaa rahoitustaseen pääomavirroista syntyneitä ulkomaisia saamis- ja velkavarantoja.

Maksutaseen ja ulkomaisen varallisuuden tilastojen laadinnassa noudatetaan IMF:n maksutasekäsikirjan (6. painos vuodelta 2009) ohjeita ja suosituksia. Euroopassa maksutasetilastointia ohjeistavat Euroopan keskuspankki (rahoitustase) ja Eurostat (vaihtotase).

Maksutasetilastointi perustuu Suomen lakisääteisiin velvoitteisiin tuottaa ja raportoida maksutasetilastoa Euroopan keskuspankille (EKP) (EKP:n suuntaviivat EKP/2011/23) ja Euroopan yhteisöjen tilastotoimistolle Eurostatille (Euroopan komission asetus N:o 555/2012) sekä Kansainväliselle valuuttarahastolle (IMF).

Maksutasetta on julkaistu vuodesta 1922 lähtien, vuodesta 1948 maksutasetta on laadittu IMF:n maksutasekäsikirjan mukaisesti.

1.2 Keskeiset käsitteet ja luokitukset

Maksutasetilaston järjestelmä käyttää kuvauksessaan seuraavia tilastoyksiköitä ja niiden ryhmittelyjä

- taloudellinen alue
- institutionaaliset yksiköt ja sektorit
- Suomessa asuva, Ulkomailla asuva (residence)
- virrat ja varannot

Käytetyt luokitukset liittyvät tilastoyksiköihin:

- institutionaalinen yksikkö- ja sektoriluokitus
- rahoitusvaateiden luokittelu

Maksutasetilaston keskeisiä käsitteitä ovat :

- **Vaihtotase:** Kuvaa ulkomaisten taloustoimien, kuten tavaroiden ja palvelujen ulkomaankaupan, ensitulojen ja tulojen uudelleenjaon, vaikutusta kansantuloon ja kansantalouden säästämisen ja investointien väliseen tasapainoon.
- **Kauppataase:** Kuvaa tavaroiden ulkomaankaupan tasapainoa viennin ja tuonnin osalta.
- **Rahoitustase:** Kuvaa vaihtotaseen alijäämän rahoitusta tai ylijäämän sijoittamista ulkomaille ja koostuu suorista sijoituksista, arvopaperisijoituksista, muista sijoituksista, johdannaisista sekä keskuspankin valuuttavarannon muutoksista.

- **Ulkomainen (netto)varallisuusasema:** Kertoo rahoitussuhteiden ja velkojen arvon ja rakenteen tilastointiajanjakson lopussa.

2. Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Maksutasetilaston laatimiseen käytetään suoraan tiedonkeruuta ja muista taloustilastoista johdettua tietoa. Tullihallitus kerää tiedot tavaroiden ulkomaankaupasta sekä julkaisee ulkomaankauppatilastot. Tilastokeskus kerää tiedot palvelujen kansainvälisestä kaupasta, tulojen uudelleenjaosta ja pääomansiirroista. Tilastokeskus kerää yhteistyössä Suomen Pankin kanssa tiedot rahoitustaseen, pääomakorvausten ja ulkomaisen varallisuuden tilastointia varten. Seuraavaksi esitellään maksutaseen aluerien eri tietolähteet ja laadintamenetelmät.

2.1 Vaihtotase

2.1.1 Kauppatase

Maksutasetilastoinnissa tavarantuonnin arvot muutetaan Tullihallituksen ulkomaankauppatilaston cif-määräisistä tuonnin arvoista maksutaseen fob-määräisiksi arvoiksi, jolloin rahdin ja vakuutuksen osuus tavarantuonnista siirretään kuljetusmenoihin. Lisäksi Tullihallituksen ulkomaankauppatilaston tuontiin ja vientiin lisätään alustoimitukset, joihin kuuluvat muun muassa satamissa ja terminaaleissa hankitut tavarat ja polttoaineet. Maksutasetilastoinnin maittain jaetuissa tavarakauppatiedossa vienti on tilastoitu määrämään mukaan, tuonti EU-alueelta lähetysmaahan mukaan 31.12.2012 saakka ja alkuperämaan mukaan 1.1.2013 alkaen ja tuonti EU:n ulkopuolelta alkuperämaan mukaan.

Tullihallitus kerää kaikki tavarakaupan tilastoinnissa tarvittavat tiedot. Tiedot Suomen kaupankäynnistä EU:n ulkopuolisten kanssa saadaan tullausjärjestelmästä. EU:n sisäisestä kaupasta tuojat ja viejät ilmoittavat kuukausittain EU:n Intrastat-järjestelmän mukaiset tilastotiedot tullilaitoksen aluehallintoon, joka tarkistaa ne ja toimittaa edelleen Tullihallitukselle.

2.1.2 Palvelut

Palveluerissä käytetään Tilastokeskuksen keräämää tietoa matkailun, kuljetuksen ja ns. muiden palvelujen kaupan erilliskyselyistä.

Palvelut, matkailu

Matkailuerään tilastoidaan kaikki muut matkasta aiheutuvat menot kuin maiden väliset kuljetukset, jotka luetaan kuuluvaksi kuljetuserään. Matkailuerään kuuluviksi luetaan myös risteilyistä, kausi- ja rajatyöntekijöistä sekä ulkomaisesta opiskelusta ja sairauenhoidosta aiheutuneet menot.

Palvelut, kuljetus

Kuljetuksista valtaosa on merikuljetusrahtimenoja ja alusten maksamia ahtaus-, satama-, väylä- ja luotsimenoja. Merikuljetusrahtitulot ovat suomalaisten varustamojen ulkomaisten tavaroiden kuljetuksista ansaitsemia tuloja. Vastaavat menot ovat ulkomaisille kuljettajille maksettuja merikuljetusmenoja. Huomattava kuljetustuloerä on ulkomaisilta matkailijoilta saatu kuljetustulo, joka jakautuu merikuljetustuloon ja lentokuljetustuloon. Vastaavat menot ovat suomalaisten ulkomaisille kuljetusyrityksille maksamia menoja.

Palvelut, muut palvelut

Muihin palveluihin luetaan vakuutus- ja rahoituspalvelut, posti- ja telekommunikaatiopalvelut, rakennuspalvelut, tietotekniikka- ja informaatiopalvelut, rojalitit ja lisenssimaksut, muut liike-elämän palvelut sekä henkilökohtaiset, kulttuuri- ja virkistyspalvelut.

Tiedot ulkomaisista vakuutustuloista ja -menoista saadaan Finanssivalvonnan toteuttamasta vuosikyselystä. Kyselyssä ovat mukana kaikki Suomessa vakuutuksia myyvät yritykset. Tavaravakuutusta koskevat tiedot perustuvat pääosin Tullihallituksen määrävuosittain toteuttaman tavarakaupan rahti- ja vakuutuskyselyn tuloksiin. Lisäksi suomalaisilta yrityksiltä tiedustellaan palvelukyselyn yhteydessä niiden ulkomailta hankkimia vakuutuspalveluja.

2.1.3 Ensitulo: palkansaajakorvaukset ja pääomakorvaukset

Tuotantotekijäkorvauksiin luettavat palkat ja palkkiot sisältävät maksut ammattipalveluista ja muut henkilökohtaiset palkat ja palkkiot sekä työnantajan sosiaalivakuutusmaksut. Nämä tiedot saadaan verottajan maksuunpanotilastosta ja rajoitetusti verovelvollisten aineistosta.

Pääomakorvaukset tilastoidaan pääosin Tilastokeskuksen ja Suomen Pankin tekemien maksutasekyselyjen mukaisesti ja tiedot pääomakorvauksista laaditaan sijoituslajeittain.

2.1.4 Tulojen uudelleenjako

Vastikkeettomat tulonsiirrot jaetaan yksityisiin ja julkisiin. Yksityisten tulonsiirtotietojen laadinnassa on käytetty apuna historiallista aineistoa, hallinnollista budjettitietoa, asiantuntija-arviota sekä muiden yksityisten tulonsiirtojen tapauksessa vakuutuspalveluja koskevaa kyselyä. Julkisten tulonsiirtojen ennakkotiedot kerätään Valtiokonttorista saatavista valtion kirjanpitolietoista, ja vuoden lopussa Tilastokeskus tarkistaa ne tilinpäätösaineiston ja erityisselvitysten perusteella. Erityisselvityksiin käytetään EU:n Suomea koskevissa tilastoissaan ilmoittamia tukipalkkioiden ja muiden EU-maksujen tietoja.

2.2. Pääomatase

Pääomansiirtojen tilastotiedot perustuvat Tilastokeskuksen käytössä oleviin hallinnollisiin aineistoihin, pääasiassa valtion tilinpäätökseen.

Vaihtotaseen ja pääomataseen puuttuvien kuukausi- ja neljännesvuositietojen arviointi

Palveluerien kuukausittaiset ennakoarviot tehdään rakenteellisiin aikasarja- ja indikaattorimalleihin perustuvaa menettelyä käyttäen. Siinä estimoitavaa palvelukauppaa tarkastellaan osana koko ulkomaankauppaa. Neljännesvuosittaiset mallitulokset jaetaan kuukausille.

Tietoja korjataan kahdessa vaiheessa, ensin neljännesvuosittain, kun saadaan tilastotiedot matkailusta, kuljetuksesta ja muista palveluista. Toinen revisio ajoittuu vuosittain syyskuuhun, kun muiden palvelujen vuosikyselyn tulokset valmistuvat.

Pienten erien osalta, kuten palkkojen, yksityisten tulojen uudelleenjaon ja pääomansiirtojen, joissa tieto saadaan vuosittain, kuukausiarviot perustuvat pääsäännön mukaan edellisen vuoden tasoon, joka on jaettu tasan kuukausille.

2.3 Rahoitustase ja ulkomainen varallisuusasema

Tilastokeskus kerää yhteistyössä Suomen Pankin kanssa tiedot rahoitustaseen ja pääomakorvausten virroista sekä ulkomaisten saamisten ja velkojen varantiedoista.

Maksutasekyselyjä on nykyään kolmentyyppisiä:

1. Tilastokeskuksen ulkomaisten rahoitussaamisten ja -velkojen kuukausi- ja vuosikyselyt, joilla kerätään tiedot saamisten ja velkojen varannoista ja niiden muutoksista (netto), arvostuseristä sekä vastaavista koroista ja osingoista sektoreittain.
2. Suomen Pankin tilinhoitajayhteisöille (kotimaiset arvopaperien säilyttäjät) suunnattu kuukausittainen arvopapereiden säilytyskysely.
3. Suomen Pankin kuukausikysely ulkomaisista arvopaperisaamisista ja -veloista.

Lisäksi Suomen Pankki kerää tietoja maksutasetta varten myös EKP:n rahalaitosten ja sijoitusrahastojen tasetiedonkeruiden yhteydessä.

Tilastointijärjestelmän peruseriaatteena on kysely suoraan tiedon lähteeltä eli sijoitus- tai rahoituspäätöksiä tekevilta institutionaalisilta yksiköiltä. Maksutasekyselyt ovat luonteeltaan kokonaistutkimuksia, joista pienet yritykset on jätetty pois.

Yrityssektorin kyselyjen kehikot määritellään Tilastokeskuksen yritys- ja yhteisörekisterin perusteella. Yritysrekisterissä on tiedot noin 300 000 yhteisöstä sekä merkintä ulkomaalaisomistuksesta. Lisäksi rekisterissä on lisätietona luettelo yrityksistä, joilla on ulkomaisia tytäryrityksiä. Kehikkoja täydennetään verohallinnolta saatavien 15 000 suurimman yrityksen tasetietojen sekä kyselyistä saatujen tietojen perusteella. Yrityssektorin maksutasekyselyihin otetaan mukaan sellaiset yritykset, joiden ulkomaisten

saamisten ja velkojen ennakoidaan näiden tietolähteiden perusteella olevan suurimpia. Käytännössä kuukausikyselyn piirissä on viime vuosina ollut noin 90–140 yritystä ja vuosikyselyissä yhteensä noin 1 000–1 200 yritystä.

Rahalaitosten ja sijoitusrahastojen määritelmien ulkopuolelle jäävät muut rahoitussektorin toimijat valitaan maksutasekyselyihin Finanssivalvonnan tietojen, verohallinnon tasetietojen ja yritysrekisterin avulla samalla tavalla kuin yrityssektorin tapauksessa.

3. Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Maksutasetilastojen laadun ylläpitämiseksi ja parantamiseksi on kiinnitetty suurta huomiota käytännön kyselykehikkojen määrittelyyn ja rekisterien tarkkuuteen. Tilastointiin vaikuttavat rahoitusmarkkinoiden ja yrityssektorin institutionaaliset muutokset on pyritty ottamaan huomioon. Rahoitustaseessa työeläkelaitosten nopeasti kasvava ulkomainen sijoitustoiminta on muuttanut pääomanliikkeiden sektorirakennetta. Yritysten ulkomailla olevat rahoituskeskukset lisäävät yritysten sisäisten, suoriin sijoituksiin tilastoitavien, lyhytaikaisten pääomanliikkeiden vaihtelua. Monikansallisten pankkikonsernien sisäiset pääomavirrat näkyvät erityisesti muissa sijoituksissa. Yrityskaupat aiheuttavat suuria heilahteluja niin suoriin sijoituksiin kuin arvopaperisijoituksiinkin. Tietojen oikeellisuutta ja tarkkuutta tarkastellaan säännöllisesti. Paljon otantavirhettä tärkeämpiä virhelähteitä ovat kehikkovirhe ja mittausvirhe. Kehikkovirhettä syntyy rekisterien jälkeensä jääneisyydestä, kun kaikkia vastaajia ei löydetä, ja mittausvirhettä vastaajien tulkitessa väärin kyselyn tiedonantovaatimusta. Suomen tilastot ovat herkkiä juuri kehikko- ja mittausvirheiden suhteen, koska Suomessa on kansantalouden kokoon verrattuna erittäin suuria kansainvälisiä yrityksiä.

Maksutaseen tilastovirhe

Maksutaseen kahdenkertaisen kirjanpidon periaatteiden mukaisesti maksutaseen osatekijöiden, eli vaihto- ja pääomataseen ja rahoitustaseen summa on nolla. Käytännössä loppusumma on yleensä positiivinen tai negatiivinen luku.

Virheelliset ja tunnistamattomat erät kokonaisuutena ovat kaikkien maksutaseen erien virheiden ja puuttuvien tietojen nettosuure.

Laskennallisesti virhetermillä saatetaan kirjausten yhteenlaskun loppusumma keinotekoisesti nollassi, eli termi on itseisarvoltaan yhtä suuri mutta erimerkinen kuin muutoin lopputuloksena oleva luku. Tilastovirhe on suhteellisesti suurempi kuukausi- ja neljännesvuositilastossa kuin vuositasolla, koska jälkimmäisessä tarkastelussa monet ajoituserot häviävät. Suurten kansainvälisten yritysten ulkomaiset liiketoimet aiheuttavat tilastoihin huomattavaa vaihtelua, ja niiden liiketoimien vastaerät eivät rahaliiton oloissa välttämättä tule näkyviin Suomen maksutasetilastossa. Lisäksi ajoituserot kirjauksissa saattavat näkyä suurina tilastovirheinä tai peräkkäisinä suurina erimerkkisinä tilastovirheinä.

Vuosikyselyihin perustuvat tiedot arvioidaan tilastovuoden kuukausi- ja neljännesvuosiennakkotilastoihin. Siten tietojen saanti täydentyy ajan mittaan, mikä saattaa johtaa huomattaviin korjauksiin tilastoissa. Suurimmat korjaukset ovat johtuneet yritysten voitonjakotietojen ja uudelleen sijoitettuja voittoja koskevien tietojen saamisesta käyttöön vasta tilastovuotta seuraavan vuoden syksyllä. Tullihallitus korjaa kuukausittaisia ulkomaankauppatietoja vähitellen tilastovuotta seuraavan vuoden kevääseen saakka. Sen sijaan palvelujen ulkomaankaupan käsitteen ja tilastoinnin tarkentaminen on johtanut palveluerien tietojen merkittäviin tasotarkistuksiin 2000-luvun loppupuolella.

4. Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Kuukausittainen maksutase julkaistaan noin 6 viikon kuluttua tilastokuukauden päättymisestä heti ulkomaankauppatilaston julkaisemisen jälkeen. Kunkin kuukausitiedotteen yhteydessä korjataan myös edellisen kuukauden tiedot. Kuukausitilastoihin arvioidaan neljännesvuosittain ja vuosittain kerättävät tiedot. Laajemmat vuositiedot valmistuvat noin 10 viikossa. Kuukausi- ja neljännesvuositietojen keskinäinen tarkennus- ja korjausrhythmi on sovitettu yhteen. Vuositiedot suorien sijoitusten vuosikyselyistä ja muiden palvelujen kyselyistä valmistuvat tilastovuotta seuraavan vuoden syksyyn mennessä, kun kaikki perustiedot on saatu. EKP:n ja Eurostatin korjausrhythmin mukaan suurimmat korjaukset tehdään aina maaliskuun ja

syyskuun lopussa. Tuolloin korjataan kaikki edellisen vuoden kuukausi- ja neljännesvuositiedot, jotta ne saadaan yhteneviksi korjattavien vuositasen lukujen kanssa. Myös päättynyttä vuotta edeltävän vuoden tietoja korjataan. Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

5. Tietojen saatavuus ja selkeys

Maksutasetiedot julkaistaan Tilastokeskuksen verkkosivulla. Tilastokeskus julkistaa kuukausittain maksutasetiedotteet ja neljännesvuosittain hieman yksityiskohtaisemmat maksutaseen, ulkomaisen varallisuuden sekä ulkomaisen bruttovelan tiedot. Maksutaseen ja ulkomaisen varallisuusaseman vuosijulkaisu sisältää pitkiä aikasarjoja maksutaseen ja ulkomaisen varallisuuden eristä sekä ristiintaulukointeja sektoreittain ja vaateittain. Vaihtotaseen erien tiedot on vuosijulkaisussa luokiteltu yksityiskohtaisesti palveluerittäin.

Kuukausitiedotteet julkaistaan Tilastokeskuksen verkkopalvelun kautta ensimmäistä kertaa 11.7.2014. Neljännesvuositiedot julkaistaan Tilastokeskuksen sivuilla 15.9.2014 alkaen ja vuositiedot 17.9.2014 alkaen. Neljännesvuositiedot ovat saatavilla Suomen Pankin verkkosivujen kautta 14.9.2014 saakka ja vuositiedot 16.9.2014 saakka <http://www.suomenpankki.fi/fi/tilastot/maksutase/Pages/taulukot.aspx>

6. Tietojen vertailukelpoisuus

Maksutasetilastoa laaditaan kansainvälisten tilastostandardien ja IMF:n maksutasekäsikirjan (6. painos vuodelta 2009) mukaisesti, mikä takaa tilaston vertailukelpoisuuden. Sekä OECD että IMF ovat julkaisseet uudistetut tilastointistandardinsa. Uusien standardien mukaisten tilastojen julkaisu Suomessa alkoi kesällä 2014.

Vanhojen standardien mukaiset maittaiset ja toimialoittaiset kanta- ja virtatiedot ovat saatavilla Suomen Pankin verkkosivujen kautta neljännesvuositietojen osalta 14.9.2014 saakka ja vuositiedot 16.9.2014 saakka. <http://www.suomenpankki.fi/fi/tilastot/maksutase/Pages/taulukot.aspx>

7. Selkeys ja yhtenäisyys

Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema ovat osaksi muista tilastoista johdettu tilasto. Lähdetilastojen ja maksutaseen välillä on eroja muun muassa tiettyjen erien laskennoista tai käsitteiden määritelmistä johtuen. Esimerkkinä tällaisesta erästä on tavaroiden ulkomaankauppa.

Lisätietoja

Mira Malhotra 029 551 3411

Tapio Kuusisto 029 551 3318

Vastaava tilastojohtaja:

Leena Storgårds

www.tilastokeskus.fi

Lähde: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema, Tilastokeskus

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute

*Tietopalvelu ja viestintä, Tilastokeskus
puh. 029 551 2220
www.tilastokeskus.fi*

ISSN 2342-3463 (pdf)

*Julkaisutilaukset, Edita Publishing Oy
puh. 020 450 05
asiakaspalvelu.publishing@edita.fi
www.editapublishing.fi*